

„Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Oesterreich“ (XII. Jhg. IV. Heft) kratko poročilo o povratku Primoža Trubarja na Kranjsko leta 1561. To poročilo je Trubar sam sestavil in je pripravil za natisek v podobi „letečega lista“. Naslov mu je: „Kurze Erzählung, wie dem Pr. Trubero auf seiner Reise in Land Chrain ergangen und was ihm im Anfang seines Berufes daselbst begegnet, etc. etc. 61 strani.“ Nad ta naslov je zapisala tuja roka že v XVI. stoletji: „Neue Zeittungen, was sich in Land Krain zu Laibach mit Primo Truber und Polydoro Propst und mit andern in Monat Junio und Julio dieses 61 Jahrs hat zugetragen.“

Poročilo pripoveduje, da je odpotoval Trubar dne 9. junija iz Uracha in prišel dne 22. junija čez Koren na Kranjsko. Dne 23. junija je prišel na Bled, kjer je ostal tudi naslednjega dne in propovedoval v grajski kapeli. Dne 25. junija je došel v Kranj. Tukaj mu je svetoval „Herr von Eckh“, naj nikar ne hodi dalje v Ljubljano, ker sta deželni glavar in škof ljubljanski dobila ukaz, naj zaprečita Trubarju povratek v Ljubljano. Vender se je Trubar odločil, da odjezdi dne 26. junija (v četrtek) proti mestu, rekši: „Wenn ich heute nicht gen Laibach käme, würden die gutherzigen Christen betrübt und sorgen, ich fürchte und fliehe das Kreuz und die gottlosen würden gestärkt in ihrem bösen Vornehmen wider mich.“ Dve milji sta mu prišla naproti stari deželni pisar Matevž Khlombner in mestni svetovalec Luka Zweckhl, pol milje pa mu je prijezdilo naproti okoli dvajset vitezov. Četrť milje pod Ljubljano (torej koncem Šiške) ga je pričakoval „ein Haufen Männer und ehrbarer christlicher Frauen und Jungfrauen.“ Trubar je razjahal, in zbrani protestantje so ga vzprejeli solznih očíj. Ko je prijezdil v mesto, zatrobil je začetkom le jeden piskač („Thürmer“) s stolpa na gradu na pozavno. Ko pa je prišel v stanovanje k trgovcu Andreju Forestu iz Istre, tedaj so vsi štirje mestni piskači „mit Schalmei und Trometen Te Deum laudamus mit vier Stimmen, ganz wohl und künstlich, länger denn eine Viertelstunde geblasen.“ Isti čas, ko je prišel Trubar v Ljubljano, umrl je generalni vikarij in korar Nikolaj Škofic, katerega so drugi dan pokopali, ne da bi se bil kaj meščanov ali meščank udeležilo pogreba.

Deželni stanovi so izročili Trubarju špitalsko cerkev (v sedanjih Lingerjevih ulicah) in mu ukazali, naj propoveduje na sv. Petra dan nemški. Ker je bil takrat ravno sejem, prišlo ga je tudi nad 40 duhovnikov poslušat, in Trubar je govoril takó, da mu tudi „papisti“ niso mogli kaj očitati. Pozneje je propovedoval v špitalski cerkvi vsako nedeljo slovenski in razlagal evangelije in katekizem, vsak četrtek pa nemški. Vender ni bil gotov svoje službe, ker ni védel, kaj odloči o njem Njega Veličanstvo cesar.

Na konci tega poročila pripoveduje Trubar, kakó je škof sodil prošta Polidora iz Montagnane zaradi konkubinata. Iz te sodbe in še nekaterih drugih podatkih o generalnem vikarji Škofici je móči jasno spoznati cerkveno in nraavstveno razmerje v Ljubljani okolo srede XVI. stoletja. S. R.

Slovensko časopisje. Starodavne naše »Novice« so nastopile svoj 50. tečaj, nekoliko prenovljene po obliki in vsebini. — Celovski »Mir«, katerega je ustanovil pokojni Andrej Einspieler, in čegar krepki glas vztrajno drami koroške Slovence, izhaja od novega leta v večji obliki namesto po dvakrat po trikrat na mesec: dne 10., 20. in 30. vsakega meseca. Za imovitejše rodoljube veljá 2 gld., za menj imovite pa 1 gld. 50 kr. na leto. — Mariborski »Slovenski Gospodar« je tudi povečal svojo obliko, cena pa se mu je znižala na 2 gld. 50 kr.

Muzejsko društvo. Na obilo obiskanem zboru dne 13. prosinca je predaval g. prof. Julij Wallner o »Kranjski in Primorski v začetku avstrijske nasledstvene vojske.« Vlada je sklicala dne 6. kimovca 1741. leta notranje avstrijsko obrambeno komisijo v Gradec, da osnuje deželno brambo in zavaruje mejne prehode. Kranjski stanovi se iz